

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Andra kammaren.

Nr 24.

Torsdagen den 16 april.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Ekman* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 238, angående vissa stödåtgärder för den svenska sjöfartsnäringen;
nr 234, med förslag till lag om ändring i vissa delar av 8, 10, 11 och 16
kap. strafflagen m. m.; och
nr 235, med förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 3, 4 och 5 tryckfrihets-
förordningen m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 2.

Justerades protokollen för den 1, den 2 och den 4 innevarande april.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Ledamoten av riksdagens 2:dra kammare herr N. K. Törnkvist, Bjuv, är
på grund av sjukdom (Angiospasm. cerebri c. paraesthesi. + Gastroenterit
subchron.) tills vidare oförmögen att deltaga i riksdagens arbete, vilket här-
med i tjänsten intygas.

Bjuv den 14 april 1936.

Y. Jernmark,
provinsialläkare.

Ulricehamn den 15 april 1936.

Att redaktör Birger Pettersson på grund av sjukdom är oförmögen till ar-
bete och i behov av fortsatt ledighet från riksdagsgöromålen, intygas härmed.
Sanatoriet Ulricehamn som ovan.

J. A. Andersson,
överläkare.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Hansson* i Trollhättan
under 16 dagar fr. o. m. den 16 april på grund av ingivet läkarbetyg, så ly-
dande:

Borås den 14 april 1936.

Riksdagsman Anders Emil Hansson, Trollhättan, som sedan den 3 april
1936 vårdas å härvarande lasarets med. avd. är t. o. m. den 1 maj 1936 på
grund av sjukdom oförmögen att fullgöra sina riksdagsmannaaåligganden, vilket
härmed intygas.

Som ovan.

M. Odin,
lasaretsläkare.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades ytterligare:
 herr andre vice talmannen *Jeppsson* under den 16 april och
 herr *Pehrsson* i Göteborg under 2 dagar fr. o. m. den 16 april.

§ 5.

Sedan riksdagens båda kamrar förehåft och godkänt nedan omförmålda, uti jordbruksutskottets memorial nr 30 och statsutskottets memorial nr 47 föreslagna voteringspropositioner rörande frågor, i vilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämt blivit, att vederbörliga omröstningar över de olika besluten skulle denna dag äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

I:a omröstningen

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 30):

»Den, som i likhet med första kammaren — med biträdande av framställningen om inrättande från den 1 april 1937 av en filialstation till statens växtskyddsanstalt vid Alnarp — vill,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag under punkterna 21 och 22 samt motionerna I:84 och II:229,

A) 1) för statens växtskyddsanstalt fastställa följande

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
3 avdelningsföreståndare		B 28
1 maskinist och vaktmästare		B 7
1 kontorsbiträde		B 4

Anm. En av befattningarna såsom avdelningsföreståndare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat för växtskyddsanstalten uppförde avdelningsföreståndaren kvarstår i tjänst.

Tjänsteman å övergångsstat.

1 avdelningsföreståndare (professor)	B 30;
--	-------

Anm. Avdelningsföreståndaren skall tillika tjänstgöra såsom växtskyddsanstaltens chef.

2) godkänna följande avlöningsstat för statens växtskyddsanstalt, att tillämpas tillsvärdare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	kronor 27,400
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 11,500
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 15,400
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 23,800
b. Avlöningsförhöjningar m. m. <i>förslagsvis</i> »	<u>3,800</u> » 27,600
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» <u>2,700</u>

Summa kronor 84,600;

3) till *Statens växtskyddsanstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 84,600 kronor;

B) till *Statens växtskyddsanstalt*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 83,000 kronor; röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, med bifall till Kungl. Maj:ts framställningar under punkterna 21 och 22 samt med avslag å motionerna I:84 och II:229,

A) 1) för statens växtskyddsanstalt fastställt följande

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
3 avdelningsföreståndare		B 28
1 maskinist och vaktmästare		B 7
1 kontorsbiträde		B 4

Anm. En av befattningarna såsom avdelningsföreståndare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat för växtskyddsanstalten uppförde avdelningsföreståndaren kvarstår i tjänst.

Tjänsteman å övergångsstat.

1 avdelningsföreståndare (professor)	B 30;
--	-------

Anm. Avdelningsföreståndaren skall tillika tjänstgöra såsom växtskyddsanstaltens chef!

2) godkänt följande avlöningsstat för statens växtskyddsanstalt, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	kronor 27,400
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 11,500
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:tt	» 15,400
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 20,800
b. Avlöningsförhöjningar m. m. <i>förslagsvis</i> » 3,800	» 24,600
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 2,700

Summa kronor 81,600;

3) till *Statens växtskyddsanstalt*: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *förslagsanslag* av 81,600 kronor;

B) till *Statens växtskyddsanstalt*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *förslagsanslag* av 45,000 kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat, och utföll densamma med 94 Ja och 112 Nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 78 Ja och 60 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 94 Ja och 112 Nej, sammanräkningen visade 172 Ja och 172 Nej.

Då följaktligen de avgivna rösterna voro lika delade, nedlade herr talmanen i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, så beskaffade som i § 65 riksdagsordningen föreskrives, varefter på herr talmannens anmodan herr Cruse ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar; och befanns den upptagna sedeln innehålla Nej.

Riksdagen hade alltså i denna fråga fattat beslut i enlighet med nej-propositionens innehåll.

2:a omröstningen

(enligt statsutskottets memorial nr 47):

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för riksförsäkringsanstalten:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 materialförvaltare		B 14

b) godkänna följande avlöningsstat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	kronor	567,000
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,500
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	119,500
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	23,100
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	600,300
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	83,100
		683,400
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	84,000

Summa förslagsanslag kronor 1,484,500;

c) till *Riksförsäkringsanstalten*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,484,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat

a) godkänna följande personalförteckning för riksförsäkringsanstalten:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 materialförvaltare		B 13

b) godkänna följande avlöningsstat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	kronor	566,600
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,500
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	119,500
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	23,100
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	600,300
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	83,100
		683,400

6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* kronor 84,000

Summa förslagsanslag kronor 1,484,100;

e) till *Riksförsäkringsanstalten*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,484,100 kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat, och utföll densamma med 91 Ja och 113 Nej, varjämte 7 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankomsten och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 92 Ja och 46 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 91 Ja och 113 Nej, sammanräkningen visade 183 Ja och 159 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 6.

Ordet lämnades på begäran till

Svar å interpellation.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **Engberg**, som anförde: Herr talman! De frågor, herr Gardell med andra kammarens tillstånd framställt till mig angående läkarundersökningar vid folk- och småskolor, hava följande lydelse:

1) Är herr statsrådet beredd att vidtaga åtgärder i syfte att införa obligatorisk läkarundersökning av såväl lärare som barn vid samtliga folk- och småskolor?

2) Anser statsrådet det berättigat, att staten åtager sig kostnaderna för vården av de barn, som i skolan ådragit sig sjukdom på sätt som skett i det i interpellationen närmare utvecklade fallet?

Det fall, herr Gardell åsyftar, har inträffat inom en småskola på Gotland. Av den rapport av vederbörande tjänsteläkare, herr Gardell åberopar i interpellationen, kan inhämtas i huvudsak följande.

Den socken, inom vilken ifrågavarande skola är belägen, skall efter gotländska förhållanden vara relativt förskonad från tuberkulos. Hälsotillståndet bland skolbarnen har tidgare varit gott, vilket konstaterats genom skolbarnsundersökningar av tjänsteläkaren. Sedan 1934 ha regelbundna tuberkulinundersökningar företagits å barnen. Nämnda år visade en sådan undersökning 11 positivt reagerande barn av 58, därav 10 av 44 i storskolan och 1 av 14 i småskolan. Av en undersökning, som därefter företogs den 26 september 1935, framgick emellertid, att en betydande förskjutning ägt rum, i det att i storskolan 10 barn av 35 och i småskolan 5 av 15 reagerade positivt. Vid en undersökning i februari 1936 kunde man slutligen konstatera, att förhållandet i storskolan var fullständigt oförändrat men att samtliga 15 elever i småskolan blivit tuberkulinpositiva. Enligt vad jag inhämtat torde emellertid goda utsikter förefinnas för dessa barns fullständiga tillfrisknande.

Med stöd av de undersökningar om smittokällan, som av vederbörande myndigheter härefter företagits, måste man tyvärr fastslå, att en lärarinna vid skolan med allra största sannolikhet utgjort smittokällan. Denna lärarinna vikarierade vid småskolan från den 15 augusti 1935. Hon hade vid tillträdet företett friskbetyg; då hon i december månad ånyo undersöktes,

Svar å interpellation. (Forts.)

konstaterades hos henne tuberkulos i smittosamt skede och av relativt gammalt datum.

Jag vill till en början erinra, att de spörsmål, på vilka uppmärksamheten nu riktats genom det relaterade fallet från Gotland, hava varit föremål för statsmakternas övervägande sedan många år tillbaka.

Redan 1908 framlades sålunda ett kommittéförslag (av kommittén för verkställande av utredning angående åtgärder för människotuberkulosens bekämpande), avseende bland annat möjlighet att från tjänstgöring avstånga samt entlediga lärare, som vore behäftad med smittosam tuberkulos.

Det närmaste resultatet av detta förslag inskränkte sig till, att i 1918 års författningar om lönerreglering för lärare den bestämmelsen infördes, att lärare är skyldig att underkasta sig de bestämmelser, som kunna bliva föreskrivna till lärjungarnas skyddande mot smittosam lungdot (1918: 760 § 5 mom. 2).

Sedermera har den 22 februari 1935 kungörelse utfärdats angående skyldighet för lärare att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning.

I detta sammanhang erinrar jag vidare om, att folkskolestadgan föreskriver, att sökande till ordinarie lärartjänst är skyldig att förete läkarbetyg angående frihet från sjukdom och lyte, som gör honom olämplig för anställning såsom lärare. Dylikt intyg får i allmänhet icke vara äldre än sex månader.

Givetvis är det av allra största betydelse, att undersökningar, som ligga till grund för dylika läkarintyg, verkställas på ett sådant sätt och med anlitan av sådana medel, t. ex. röntgenfotografering, att verklig garanti vinnes för att det med intyget avsedda syftet uppnås. Det nu inträffade fallet synes mig otvivelaktigt ådagalägga, att brister i detta avseende förefinnas, som kräva ett skyndsamt avhjälpande. Såsom jag längre fram kommer att närmare beröra, pågår redan utredning härom.

Statsmakternas intresse har emellertid icke endast varit riktat på lärarnas hälsoförhållanden. Redan tidigt fästes uppmärksamheten på behovet av läkarundersökning av folk- och småskolebarn till förebyggande av sjukdomar hos barnen.

Med anledning av motioner vid 1913 års riksdag anhöll sålunda riksdagen i skrivelse den 9 maj 1913 (nr 79), att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning bidrag av statsmedel kunde utgå till skoldistrikt, vilka beslutat anordna läkarundersökning, i större eller mindre omfattning, av lärjungar i folk- och småskolor.

Den av myndigheterna sedermera verkställda utredningen resulterade i ett förslag, att läkarundersökningar av folkskolebarnen icke skulle vara en för skoldistrikt obligatorisk angelägenhet men att statsbidrag för ändamålet skulle kunna utgå. I regel borde barnen bliva undersökta två gånger under skoltiden. Kostnaderna för statsverket beräknades till 100,000 kronor om året. Genom beslut den 15 december 1922 fann Kungl. Maj:t utredningen, med hänsyn till å ena sidan de stora kostnader, som skulle åsamkas statsverket genom de ifrågasatta statsbidragen, och å den andra det dåvarande statsfinansiella läget, ej föranleda någon åtgärd.

Frågan togs änyo upp vid 1928 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 8 A p. 186), som hos Kungl. Maj:t hemställde om utredning, huruvida och på vilka villkor samt efter vilka grunder bidrag av statsmedel borde kunna utgå till kommuner och skoldistrikt på landsbygden för läkarundersökningar av skolbarnen och övervakande i övrigt av barnens hälsoförhållanden vid folk- och småskolorna. Riksdagen uttalade bland annat, att enligt dess mening kostnaderna borde kunna hållas inom skälig ram. Självfallet borde därvid

Svar å interpellation. (Forts.)

tillses, att det allmänna trädde hjälpande emellan, främst inom de ekonomiskt sämst lottade kommunerna.

I anledning av riksdagens skrivelse verkställdes härefter förnyad utredning av skolöverstyrelsen. Enligt dess sedermera avgivna förslag skulle en noggrann undersökning av varje barn ske första skolåret och under skoltiden i övrigt, då särskilda omständigheter gjorde det nödvändigt, dock minst ytterligare en gång. De årliga kostnaderna för statsverket, som skulle bidra med högst halva utgiften för undersökningarna, beräknades till 130,000 kronor. Enligt beslut den 20 januari 1933 fann Kungl. Maj:t ärendet icke för det dåvarande föranleda någon åtgärd.

I samband med den sistnämnda undersökningen har från medicinskt håll påpekats, att uppmärksamheten ävenledes borde riktas på beskaffenheten av skollokaler och på skolgångens anordning ävensom på det enskilda skolbarnets behov av förbättrade närings-, beklädnads- och bostadsförhållanden. Den nytta, har man framhållit, som borde kunna vinnas av undersökningarna, kunde nämligen icke förväntas av undersökningarna i och för sig utan av de åtgärder, som vidtoges med anledning av iakttagelser vid undersökningarna.

I detta sammanhang vill jag vidare peka på, att läkarundersökningar med bidrag av statsmedel sedan många år regelbundet verkställas å skolbarn inom vissa av de nordligaste skoldistrikten i riket. Som regel undersökas barnen två gånger under sin skoltid.

Under det senaste året har, synes det mig, lösningen av de nu ifrågakommande frågorna ryckt väsentligt närmare. Den 28 juni 1935 avgav nämligen medicinalstyrelsen förslag till vissa ändringar i lagen av den 4 september 1914 angående vissa åtgärder mot utbredning av lungdot. I förslaget framlades allmänna principer för ändrad lagstiftning och framhölls behovet av lagbestämmelser ur synpunkten, att såväl lärare som lärjungar borde kunna påräkna skydd mot den fara, som förekomsten av lungdot bland barn eller lärare innebure. Inom medicinalstyrelsen pågå för närvarande arbeten med utformande av detaljerat förslag till bestämmelser i ämnet, som skall vara avlämnat till Kungl. Maj:t före den 1 juni i år. Däri torde till behandling upptagas samtliga hithörande frågor, däribland frågorna om regelbunden läkarundersökning av lärare och skolbarn, sättet för läkarintygs utfärdande, skolhygien m. m.

De många utredningar och förslag, som under de senaste åren framlagts och för vilka jag ovan lämnat en summarisk redogörelse, visa tydligt, att stora svårigheter och kostnader äro förenade med ett genomförande till skydd för lärare och skolbarn av effektiva åtgärder mot tuberkulosens spridning. De ha ock ådagalagt, att målet icke nås endast genom åtgärder inom skolans verksamhetsområde, utan att även i hemmen och samhället i övrigt förhållandena måste förbättras för att resultatet skall bliva tillfredsställande.

Väl inseende vikten av effektiva skyddsåtgärder, är jag emellertid beredd att, då medicinalstyrelsens förslag inom kort föreligger, medverka till ett skyndsamt vidtagande av alla de åtgärder till lärarnas och barnens skydd mot tuberkulos och dess följder i olika avseenden, som med hänsyn till alla på frågan inverkan omständigheter prövas genomförbara.

Beträffande slutligen herr Gardells sista fråga, huruvida jag anser det berättigat, att staten åtager sig kostnaderna för vården av de barn som i skolan ådraga sig sjukdom på sätt skett i det föreliggande fallet vill jag med styrka framhålla det behjärtansvärda i att det allmänna så långt som är möjligt träder emellan i dylika fall. Huru och i vilken omfattning detta bör ske, är emellertid ett spørsmål, som kräver ingående överväganden och allsidig prövning, varför jag icke nu är beredd att taga definitiv ställning därtill.

Svar å interpellation. (Forst.)

Jag förutsätter emellertid, att frågan härom kommer att upptagas till behandling i samband med prövningen av medicinalstyrelsens nyssberörda förslag. Redan nu vill jag likväl framhålla, att, då folkskolan alltjämt har karaktären av en kommunal institution och kommunala organ i främsta rummet bära ansvaret för lärarpersonalens anställande, skollokalerans anordning och skolans skötsel i övrigt, det icke utan vidare synes självklart, att staten ensam skall påtaga sig alla kostnader av det slag, varom nu är fråga och som de enskilda individerna icke själva böra bära.

Härefter yttrade

Herr **Gardell** i Gahns: Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet få framföra ett tack för svaret på min interpellation. Läkarundersökningar av detta slag äro enligt min mening ett av de effektivaste medlen att bekämpa tuberkulosen på ett tidigt stadium. Jag är därför tacksam för löftet om skyndsamma åtgärder från stasrådets sida, så snart medicinalstyrelsens förslag föreligger. Jag vågar uttala förhoppningen, att åtgärder snart skola kunna vidtagas till förhindrande av det av mig relaterade sorgliga fallets återuppreparande.

§ 7.

Svar å interpellation.

Efter att på begäran ånyo hava erhållit ordet yttrade

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **Engberg**: Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr Nils Flyg till mig framställt följande frågor:

Av vilka skäl har den här berörda frågan (d. v. s. den av skolöverstyrelsen avgivna utredningen och förslaget rörande arbetslösheten bland småskollärarinnorna) återremitterats till skolöverstyrelsen för förnyad utredning? — När anser sig statsrådet kunna inkomma med förslag i frågan till riksdagen?

Med anledning av interpellantens frågor erinrar jag, hurusom 1935 års riksdag anhöll, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning och för innevarande års riksdag framlägga förslag rörande åtgärder för avhjälpande av rådande arbetslöshet bland småskollärarinnor, ävensom att Kungl. Maj:t därefter anbefalldes skolöverstyrelsen att verkställa omförmälda utredning. Utredningen avgavs sedermera i oktober 1935.

Då ärendet härefter skulle upptagas till vidare behandling, visade det sig emellertid, att överstyrelsen begränsat sin utredning så, att den icke gav möjlighet att säkert bedöma omfattningen av rådande arbetslöshet bland dessa lärarinnor och kostnaderna för dess avhjälpande. Vid sådant förhållande befanns det erforderligt att föranstalta om en förnyad utredning, innefattande en såvitt möjligt fullständig undersökning rörande de särskilda fallen av arbetslöshet bland dem, som utexaminerats från småskoleseminarierna från och med år 1921. Samtidigt anbefalldes överstyrelsen att verkställa beräkning rörande det allmännas kostnader för nya lärartjänster m. m. vid en allmän begränsning av elevnumerären i småskolans läraravdelningar, varigenom ytterligare småskollärarinnor skulle kunna beredas anställning och arbetslösheten därigenom nedbringas. Enligt vad jag inhämtat torde resultatet av dessa utredningar kunna föreligga redan till hösten, varefter från ecklesiastikdepartementets sida givetvis utan dröjsmål de åtgärder komma att vidtagas, som av dessa utredningar kunna påkallas.

Svar å interpellation. (Forts.)

Härpå anförde:

Herr **Flyg**: Herr talman! Jag ber först att till statsrådet Engberg få framföra ett tack för det svar, som givits på den av mig framställda interpellationen, av vilket svar jag ytterligare beretts tillfälle att i förväg taga del.

Då interpellationen framställdes, var det nog för interpellanten klart, att det fanns små eller inga utsikter att få frågan fram till avgörande av årets riksdag. Men jag tror ändå, att man kan säga, att genom frågens framställande och det svar, som nu givits, har det i alla fall vunnits ett positivt resultat, nämligen att de, för vilka det, som det här är fråga om, är ett allvarligt spörsmål, hava fått ett besked om, hur deras ärende ligger till. Det kan ju, även om det icke är fråga om ett positivt ingripande, dock vara bättre än den ovisshet, som förut var rådande genom den förnyade utredningens föranstaltande.

Jag vill till detta, herr talman, emellertid foga ett beklagande av att den av skolöverstyrelsen företagna utredningen fått den begränsade omfattning, som i sin tur lett till att man i år icke har möjlighet att få denna fråga avgjord. Jag har icke närmare undersökt, huruvida den motion, som var anledningen till riksdagens beslut föregående år, själva detta beslut, sådant det då förelåg, samt den av skolöverstyrelsen företagna utredningens former stå i överensstämmelse med varandra. Men av det svar, som här lämnats, framgår likväl, att det är på grund av utredningens beskaffenhet, som vi här i år icke haft möjligheter att taga ståndpunkt till denna fråga. Man kan ju säga, att ett år mer eller mindre icke betyder så mycket. Men de informationer, som jag fått beträffande läget för de tjänstemän, det här är fråga om, göra, att man helt visst utan att överdriva kan säga, att det likväl är beklagligt, att frågan på detta sätt förskjutits ett år fram i tiden.

Med förhoppning emellertid om, att vi, som här sagts av statsrådet, snarast möjligt komma att få frågan avgjord, ber jag få framhålla, att jag tror, att den av mig framställda interpellationen väl har fyllt ett visst syfte och ändamål.

Herr **Holmdahl**: Herr talman! Med anledning av den siste ärade talarens beklagande av att den utredning beträffande åtgärder för avhjälpan av arbetslösheten bland småskollärarinnor, som skolöverstyrelsen i fjol fick att verkställa, icke också kom att omfatta en undersökning beträffande antalet arbetslösa lärarinnor, vill jag, herr talman, be att här få säga några ord.

Med anledning av en riksdagsskrivelse i fjol fick överstyrelsen av Kungl. Maj:t detta utredningsuppdrag. Oaktat jag nu varken har denna riksdagsskrivelse framför mig eller kommer ihåg ordalydelsen i densamma, vill jag erinra mig, att riksdagen däri begärde åtgärder i frågan till innevarande års riksdag. Överstyrelsen kunde under inga förhållanden hinna att under hösten genomföra en vederhäftig och allsidig utredning rörande omfattningen av arbetslösheten bland småskollärarinnorna. Därför fattade överstyrelsen — enligt min mening med full rätt — sin uppgift så, att den skulle snarast möjligt för Kungl. Maj:t framlägga förslag om åtgärder för avhjälpan i viss utsträckning av arbetslösheten bland småskollärarinnorna. Det är uppenbart, att man kan framlägga förslag om sådana åtgärder, d. v. s. anvisa ett antal platser, som genom vidtagande av vissa åtgärder kunna öppnas för dessa arbetslösa lärarinnor, utan att man äger fullständig kännedom om hela omfattningen av ifrågavarande arbetslöshet. Jag anser alltså, herr talman, att överstyrelsen med anledning av det uppdrag, den på grund av riksdagsskrivelsen fick, var ålagd att i så god tid som möjligt för Kungl. Maj:t framlägga förslag fram-

Svar å interpellation. (Forts.)
för allt till åtgärder, som avsågo att i viss mån motverka arbetslösheten. Och hade vi då utan ett så att säga direkt givet uppdrag gått in på att utreda frågan om denna arbetslöshets omfattning, så hade vi med den arbetsbörda, överstyrelsen haft under hösten, omöjligen hunnit med att för Kungl. Maj:t framlägga förslag, som kunnat läggas till grund för framställning till innevarande års riksdag.

Herr talman, jag har velat meddela detta för att fullt klargöra varför överstyrelsens utredning kommit att få denna uppläggning, och jag anser fortfarande, att den är fullt riktig. Det gällde först och främst att lägga fram förslag, som fortast möjligt kunde antagas, för avhjälpan i viss mån av denna arbetslöshet. Jag tror också, att det är mycket lyckligt, att överstyrelsen nu fått förnyat uppdrag att verkställa utredning om omfattningen av denna arbetslöshet, därför att vad som förekommit här i riksdagen under flera år, tror jag, gör det nödvändigt att också komma till botten med detta problem.

Denna utredning är nu i full gång, och jag hoppas också, att den skall kunna vara slutförd i så god tid, att Kungl. Maj:t kan på denna bygga ett förslag till nästkommande års riksdag.

Herr Flyg: Herr talman! Jag vill med anledning av herr Holmdahls yttrande endast säga, att det anförande, jag nyss hade, byggde jag på vad som sades i detta svar, som nu lämnades här i kammaren av statsrådet Engberg. Huru sedan skolöverstyrelsen har fattat sin uppgift eller ansett sig böra gå till väga, med anledning av det beslut riksdagen föregående år fattade, därom äger jag för mitt vidkommande ingen kännedom, men här har faktiskt sagts, att på grund av den begränsning som överstyrelsen gav sin utredning, fanns för Kungl. Maj:t i år ingen möjlighet att komma med det förslag, som borde ha kommit i anledning av beslutet föregående år. Det är detta jag för mitt vidkommande har uttalat mitt beklagande av. Jag kan i övrigt icke uttala mig i själva sakfrågans läge, huruvida alltså skolöverstyrelsen varit nödsakad göra en sådan planläggning som här omtalats.

Det är detta jag velat ha sagt, herr talman.

§ 8.

Föredrogs samt hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 236, angående upphävande av nuvarande samband mellan tjänstepensioneringen i statens pensionsanstalt och den allmänna pensionsförsäkringen m. m.

§ 9.

Vidare föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 71 och 72.

§ 10.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial, nr 73, angående överlämnande till särskilda utskottet av vissa till statsutskottet remitterade ärenden, som äga samband med frågan om försvarsväsendets ordnande; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 11.

Vid härpå skedd föredragning av statsutskottets memorial, nr 74, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till Vitterhets-, histo-

rie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken, blev den i detta memorial föreslag-na voteringspropositionen av kammaren godkänd.

§ 12.

Slutligen föredrogos, men blevo ånyo bordlagda bevillningsutskottets betän-kande nr 25, andra lagutskottets utlåtanden nr 27—29 och andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 8.

§ 13.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.*, nr 730, i anledning av Kungl. Maj:ts propo-sition, nr 225, angående försvarsväsendets ordnande;

herr *Ossbahr*, nr 731, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 225; och

herr *Hansson* i Hönö *m. fl.*, nr 732, i anledning av Kungl. Maj:ts propo-sition, nr 233, angående viss reglering av handeln med färsk torsk.

Dessa motioner bordlades.

§ 14.

Herr *Ossbahr*, som nu på begäran erhöi ordet, anförde: Herr talman! Under *Interpellation.* fyra års tid hava de militära myndigheterna vid upprepade tillfällen fram-hållit angelägenheten utav en skyndsam anskaffning av åtminstone ett medel-tungt bombflygförband. Den 10 april förra året förklarade hans excellens herr statsministern Hansson beträffande denna fråga, att det då föreläge för-slag till avtal i sådant skick, att detta avtal när som helst kunde av de svenska myndigheterna undertecknas, varjämte han tillade: »Därmed erhållas de första plan, som skola ingå i en serie av sådana plan.» Mången förän-leddes helt visst att av detta yttrande draga den slutsatsen, att åtminstone några dylika flygplan omedelbart därefter skulle kunna levereras till det svenska flygvapnet, men fastän mer än ett år sedan dess förflutit har uppen-barligen ingen dylik leverans av medeltunga bombplan ännu kommit till stånd.

I en motion vid början av denna riksdag har jag på däri anförda skäl hem-ställt om ett sådant tilläggsanslag till innevarande års budget, att en division bombplan kunde anskaffas före det löpande budgetårets slut. Denna motion har emellertid från statsutskottet nu överlämnats till det särskilda försvars-utskottet, och den torde därför med all sannolikhet icke komma att behandlas förrän i samband med försvarsproblemet i dess helhet. Ett beslut i saken synes alltså icke kunna fattas förrän budgetåret närmast sig sitt slut, och motionens syfte skulle alltså därigenom förfelas.

Den 1 april innevarande år meddelade emellertid herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet i första kammaren, att undersökningar för närvarande påginge inom departementet för att utröna, huru man på kort tid skulle kunna förvärva 12 medeltunga bombplan. Detta uttalande tyder därpå, att departe-mentschefen äntligen insett det vådliga uti det ytterligare dröjsmål, som måste bli följdén, därest man avvaktar leveransen av bombflygplan från den engel-ska firman Handley Page Ltd i London, men uttalandet innebär även och framför allt, att man uppenbarligen kan snabbt erhålla åtminstone en division dylika plan från annat håll.

Läget i världen måste betecknas såsom allvarligt. Behovet av här ifråga-varande krigsflygplan har blivit alltmera trängande, och varje uppskov med

Interpellation. (Forts.)

deras anskaffning kan medföra de betänkligaste vådor. Vederbörande borde därför icke längre kunna taga på sitt ansvar att ytterligare fördröja detta ärende.

Mot bakgrunden härav och departementschefens ovanberörda uttalande får jag alltså vördsamt hemställa om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande fråga:

Är det herr statsrådets avsikt att hos Kungl. Maj:t hemställa om omedelbar proposition till årets riksdag med yrkande om erforderligt tilläggsanslag till löpande års budget för att därigenom möjliggöra snabbast tänkbara anskaffning av en division medeltunga bombflygplan?

Ifrågavarande anhållan blev på begäran bordlagd.

§ 15.

Vid härpå skedd föredragning av ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 373, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion om åtgärder för utrotande av väggohyran i hela landet beslöt andra kammaren hänvisa detta ärende till sitt andra tillfälliga utskott.

§ 16.

Till bordläggning anmäldes:

andra lagutskottets utlåtande, nr 30, i anledning av väckta motioner om ändringar i arrendelagstiftningen, expropriationsrätt för jordbruksändamål, återupptagande av den sociala jordbruksfrågans lagvägar med mera;

sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till jordanskaffningsverksamhet inom Västerbottens och Norrbottens län, dels ock en i ämnet väckt motion; samt

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 6, angående åtgärder till åstadkommande av utsträckt användning av vatten- och sanitetsledning på landsbygden;

nr 7, angående särskild provinsialläkartaxa för de norrländska länen; och

nr 8, angående införandet av enhetliga legosängsavgifter å allmän sal å samtliga lasarett och därmed likställda sjukhus.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag.

§ 18.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Anderson</i> i Råstock	under 2 dagar fr. o. m. den 18 april och
» <i>Karlsson</i> i Grängesberg	» 3 » » » 18 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.59 e. m.

In fidem
Per Cronvall.